

1130. Klev, Alunda sn.

Litteratur: B 574, L 282. J. Bureus, F a 6 s. 45 n:r 25 (Bureus' egen uppteckning), s. 190 n:r 125 (Rhezeliu), F a 5 n:r 8, F a 13 s. 533; J. Rhezelius, Monumenta Uplandica (F c 6), s. 203 (tryckt i UFT h. 32, 1915, s. 63); J. Peringskiöld, Monumenta 2, bl. 114; UFT h. 1 (1871), s. 12, h. 5 (1876), s. 79; K. Ahlenius och A. Kempe, Sverige 4 (1909), s. 772; C. Silwer, Alunda bebyggelsehistoria X (i: Östhammars Tidning den 26/8 1910); O. Almgren, Alunda sockens fornminnen (i: UFT h. 28, 1912), s. 353 f.; S. B. F. Jansson, Runinskriftsinventering i Uppsala län 1942 (ATA).

Avbildningar: Rhezelius, teckning i F c 6 (återgiven i UFT h. 28 och h. 32); P. Helgonius och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 574; återgivet i UFT h. 28, s. 354).

Denna redan på 1500-talet svårt skadade runsten fanns enligt Bureus, som undersökte inskriften den 7 maj 1594, »Näst sunnan Alunda Kyrkia nidsunkin» (F a 6). Rhezelius i F a 6: »Alunda Sochn. J Klefbo Giärdet»; i Monumenta Uplandica (F c 6): »J Klefbo gård sunan Kyrkan widh grinden, där klockdiutarn blef ihiälslagen af sin mestare.» På träsnittet i Peringskiölds Monumenta finnes bläckanteckningen »Klef i Alunda» (B 574: »Klef»; L 282: »Klef»). Senare har stenen gått förlorad; den nämnes varken av Celsius eller Dybeck. I UFT h. 1 anmärkes, att runstenen »sannolikt [är] borta» och i UFT h. 28, att den nu är förkommen. U 1130 har vid flera tillfällen senare förgäves sökts.

Höjd omkring 1,60 m., bredd omkring 1,10 m.

Inskrift enligt Bureus i F a 6 (med det inom [] supplerat efter Hadorph och Rhezelius):

[st] ... str · auk · atiarfr · litu · ra[isa ·] stain · at · bu ... ur · sin ·
 5 10 15 20 25 30 35
 bra ... ur · liku · par +
 40 45 50

... ok Adiarfr letu reisa stæin at ...

»... och Ådjärv läto resa stenen efter ...»

Rhezeliu i F a 6: s ... u · raisa · stan + at + bi ... r · sinsi · iur · liku par; F c 6: s ... u · raisa + stain + at + bi - - - r × sin - i · iur · liiu par. — Hadorph och Helgonius: st ... u rni[s]n · stain × at × u - - - - r × sin bia urn i · kupaar - × (Den sista runan har tecknats h, vilket snarast bör uppfattas som æ med den vänstra bst bortnött.)

Till följd av att U 1130 redan vid Bureus' undersökning år 1594 var skadad och dessutom tydligen svårläst, finnes ingen fullständig läsning av inskriften. Vid Rhezelius' besök 1636 var ristningen i ännu sämre skick: hela vänstra delen av stenen hade då gått förlorad; där hade runföljden 4—18 haft sin plats. — Det förefaller, som om vissa skador senare ha uppstått också på ristningsytans mittparti; av Hadorphs träsnitt att döma ha nämligen ytterligare några delar av det stora korset, som täckte stenens mitt, blivit fördärvade.

Inskriften återges av Liljegren på följande sätt: »St ... - u. raisa. stain × at × - - - r × sin Biaurn i. × Kupaar (Kupaä?).» På samma sätt återges den i UFT h. 1, där C. Säve ger tolkningen »St

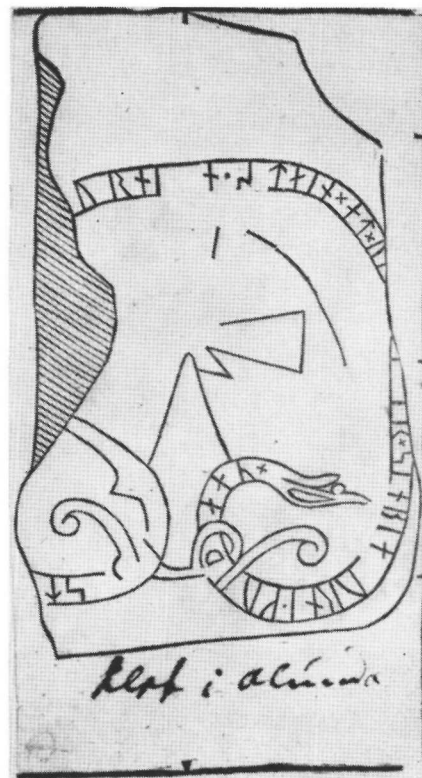

Fig. 445. U 1130. Klev, Alunda sn.
 Efter träsnitt i Peringskiölds Monumenta
 (B 574).

(... och N. N. lät)o resa sten efter (fader el. broder) sin Björn, den gode(?)». C. Silwer upprepar Säves tolkning men tillägger en översättning efter den läsning som finnes hos Bureus: »... Str auk Atiarfr litu raisa stain at bruthur sin Bra(m? fath)ur likuthar ... — (fa)st och Adjärf läto resa sten efter sin broder Brag(?), Likuds fader.» — I *UFT* h. 28 skriver O. Almgren: »Genom de många olikheterna i dessa tre afteckningar», d. v. s. Bureus', Rhezelius' och Hadorphs läsningar, »blir tolkningen mycket osäker. Prof. v. Friesen anser följande läsning sannolikast: **st... - str. auk. atiarfr. litu. raisa. stain × at × brupur × sin biaurn iku** ... hvilket skulle betyda: *Styrfast* (el. *Stenfast*?) och *Adjärf läto resa stenen efter sin broder Björn, Ingas* ...»

Endast runföljden 1—31 förefaller att vara säker. *Adiarfr*, inskriftens enda fullt klara namn, är säkert styrkt i ytterligare tre uppländska inskrifter, nämligen U 597 **aterfr**, U 847 **atiarf** (ack.) och U 861 **aterf** (ack.). Numera äro sålunda fyra belägg på namnet kända; se vidare U 597, där dock exemplen från U 861 och 1130 saknas.

U 1130 har rests av två män. Före *Adiarfr* har ett namn stått, vilket enligt Hadorphs läsning har börjat med runorna **st**. Av Bureus' uppteckning att döma har namnet slutat på **str**. Det finnes sålunda skäl att, som v. Friesen gör, gissa, att inskriften har börjat med namnet *Styrfastr* eller *Steinfastr*. Båda dessa namn äro styrkta i runinskrifter, men de äro synnerligen sällsynta; *Styrfastr* är belagt på U 837 och *Steinfastr* på Sö 221.

Inskriftens slut, runföljden 32—50, har varit skadad och svårläst. Det förefaller visserligen troligt, att där bl. a. har stått »(efter) Björn, sin broder», men någon rekonstruktion av inskriften i dess helhet är det numera icke möjligt att göra.

Källberga, Alunda sn.

I *UFT* h. 28 (1912), s. 354 f. omtalar O. Almgren, »att Aug. Eriksson i Källberga meddelat ... att en person till honom sagt sig minnas, att 'en mindre runsten' funnits vid soldattorpet på hemmanet n:o 1 i Källberga, men nu försvunnit. Om det verkligen varit en runsten», tillägger Almgren, »är väl mycket osäkert.» Någon runsten har icke kunnat återfinnas på den angivna platsen, som är belägen omkring en halv mil N om Alunda kyrka; se S. B. F. Jansson, *Runinskriftsinventering i Uppsala län 1942* (ATA).

1131. Långörn, Alunda sn.

Litteratur: B 575, L 281. J. Bureus, F a 6 s. 39 n:r 3 (Bureus' egen uppteckning), s. 189 n:r 121 (Rhezelius), F a 5 n:r 391; J. Rhezelius, *Monumenta Uplandica* (F c 6), s. 198 (tryckt i *UFT* h. 32, 1915, s. 58), F l 1 n:r 5; Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, *Monumenta* 2, bl. 114; O. Celsius, *Svenska runstenar* (F m 60) 2, s. 387; *UFT* h. 1 (1871), s. 12, h. 5 (1876), s. 79; K. Ahlenius och A. Kempe, *Sverige* 4 (1909), s. 772; C. Silwer, *Alunda bebyggelsehistoria* X (i: *Östhammars Tidning* den 26/8 1910); O. Almgren, *Alunda sockens fornminnen* (i: *UFT* h. 28, 1912), s. 354; Aug. Eriksson, *Beskrifning öfver fornminnena i Löddby åttung* (i: *UFT* h. 28, 1912), s. 397; O. Lundberg i *En vägbok för Uppsala län* (1937), s. 30; S. B. F. Jansson, *Runinskriftsinventering i Uppsala län 1942* (ATA).

Avbildningar: Rhezelius, teckning i F c 6 (återgiven i *UFT* 1915), teckning i F l 1; P. Helgonius och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds *Monumenta* och B 575; återgivet i *UFT* h. 28.)

U 1131 är sedan länge försvunnen. Stenen fanns enligt Bureus, som den »7 Maj. [15]94» undersökte ristningen, »Widh Skoby öhr i Alunda S»; Bureus anmärker, att stenen vid hans besök var »nidsunken». F a 5: »Skoby Ö». Enligt Rhezelius (i F a 6) fanns U 1131 i »Tuna Sochn Widh Långörn, och Wäster änden.» I *Monumenta Uplandica* lämnar han följande upplysningar om stenen: »Widh Långörns wästre ändan står denne Runsten versus meridiem. rät grå sten.» I F l 1: »Tuna Sochn. Widh Långörns wästre broändan». Enligt *Ransakningarna* 1667—84 fanns en runsten »Widh Långörn ... medh Fulla Bookstäfwer». På träsnittet i Peringskiölds *Monumenta* finnes bläckanteckningen »Långörn i Alunda» (B 575: »Långöre»; L 281: »Långören»).